

A Z Ə R B A I Ç A N B O L Y K

Nizami Gəncəvi

NIZAMI

"Jeddi gozal"-dan

Sir kimi acaqlı, qurt tek qorxuclu
 Bir sarıyan vardu ki, nəsi xəş olu.
 Səhi onu cəqərdü jənnəta xəlvət
 Dedi ki, Fitnəni apar və məhv et.
 Sənəssə fitnəsi Fitnədərdi.
 Onu məhv elməyə ləzzət səllədi.
 Aldı o insafı, Fitnəni vardi.
 Səbə qəbəqəna evə apardı.
 Sənə kimi bəşənə o gozal qəzən,
 Ajbəmə istədi sarıyan, anşəzən
 Qədi həməni dibi qərvəzə dedi.
 Qədi qərvəzəni, gozal parca lədi.
 Ləziz deji sənə mən cirkən oməli,
 Əyən əz-əyənə dıymən olma gəl.
 Səna mənəm mənəm, həmşəhət mənəm.

Kənzilər icində xossifət mənəm.
 Məni arkoqluq jəldən cəxərdü.
 Dəlm dövrəmsün səfən cəxərdü.
 Səh: "cəldür" sələmsi, gəstəris sət.
 Bir qədar səp elə, pədsəh əldət.
 Səllə ki, Fitnəni əldəyirdim, hər gəh
 Verilən xəbərdən səvənərsə səh.
 Əldir, qənim sənə qə olson hələli
 Jox səhi büryəsi bir dərni məhəl.
 Jənnə qəldəqəncün mən səp-sələmət

Sən qəzəbdən, mən də acaqlıdır nət
 Təpərsə, bəxtiməz sərvinə jərə,
 Həcə mən olmasam da, jənə bir kərə
 Əvəzin verərəm" deyə əlbəhər.
 Qədi qərvəzəni, gozal parca lədi.
 Har bir bir bəylik əlkinə vardi.
 Qəldirə kəməzdü yimən onları.
 Qəzən tədrişini bəşənə jərdən.
 Bəs jərə təkmədi, kəcdi qənbəndən,
 Səllədi: "Amanəndür bu sirri əcmə.
 Dəmə bir kimsəyə, fə etmə, səcmə!
 Sənəssərdə de ki, xidmət sığım mənə.
 Dıyızlar dalaşın, arxan ol sənə.
 Buna ənd icidilər qurtardı, bir
 Zəncirdən, o siri qəldi dip-diri.
 Bir gün sərhəng səhənə imarətinə
 Qətdi, əl atə səh həkəlatinə
 Fitnəni; səllədi o, tacidəra
 Qəzən hələli, səlləq dərə
 Yərdim əzdəhəndə, bəşənə jərdən.
 Eydim qən bəşənə gozal jəstən.
 Dədi təcadirən qərdi jəstən:
 Dəməq cən qurtardı sərhəng təlan...

Bir kənd vardu əlin qəzəbdən əzəq.
 Sərhəng ələmədi qərdi cərdən.
 Gəzəl gəlmə kimi əri kəşkə vardi.
 Orada gəl dəniz dəlalətlərində.
 Orada fələkin asımənində.
 O altmış pilləli əz cəvənədə
 Fitnəni xəlvət əldə otaq:
 Əziz hər verilir əziz qənaq.
 Cəvənəni əldən, əri gəzəl kəşkə
 Gətdir dınyəyə əri bürvə cəşmə.
 Ələ o, bürvəni o gıydan səri
 Əjvəna qəlxərdə hər gün sən səri.
 Gıyənə Sürdə olar səhər zamənə
 Əkizy qəzərdən gün vərənə. hənə?
 O cəvənəni, o, gıyənəməndə
 Qəldirərdə, dənizə bürvə jərdən.
 Nəhəli o bürvəni əri, əkizy əldə.
 Qəldi əltə il tənəm əz əldə.
 Həzənə sənət əldə o gıyənədəmə
 Cəvənəmə əkizy tələddən dəmə.
 Ələdi nə ləzizə nə ləzizə adət.
 Jəkyəndi gərdədi zərrə əzizlət.
 Əkizy bəylikdə ərdə, bürvəyə.
 Qəzən də jəkyəndi kəyçü, qərdəti.

Cevirən: M. RAHİM

Xaqani

RUBAILƏR

Əl yzdy Xaqəni Jərdən, gozəldən,
 Jərələ qəlbini qəyibərni əldən.
 Bəylikdə qəyibərni parvənəsidi,
 O da bir cəvənə cəmələ əzəldən.

Mıxtəbər gəncilim sətmi kədi.
 Gıyənə bəylikdən tək qəzə qəmlə kədi.
 Bəylikdə tək qəzə mərsiə dedim.
 Əmryim sən mınvalə vərəmlə kədi.

Cənən qəlxərdə, qərdərdən ondan
 Kənyim bir zəncidür, kəz jəssən tən
 Jəllər səvəldən, bir mızdə vərəni
 Ləli axın sən kimi səkit ərdən.
 Cevirən: SƏMƏD VURUQUN

Azərbaycanın klassik şairlərindən (soldan sağa) Nəsimi, Füzuli, Nəvayi, Qəydi, Vəzəh, Mirzə Fətəli, Zəkir, Səfid Əzim, Abbas Səhət

Həsənoqlu

QƏZƏL

Ah rədi kənyim bir xos qəmar yz. cəfətra dillər.
 Nə dillər dilləri-səhid, nə səhid, səhəd-sərvər.

Mən oləm, sən byti-səhli-syrəhli elomə qyl-qyl!
 Nə qyl-qyl, qyl-qyl-bədə, nə bədə, nədəli-əhmər.

Bəsməndi gətədi hərgiz sənimlə icləm bədə,
 Nə bədə, nədəli-məsti, nə məsti, məstili-səqər.

Səhə sirin səyən, qəbr Misirədi bir zaman kəsidi
 Nə kəsidi, kəsidi-qimət, nə qimət, qiməti-səkkər.

Tutuşmələndə dər atəs, bəlməz xisləti-ənnər.
 Nə ənnər, ənnəri-suz, nə suz, suzi-si-məcmər.

Əzəldə cənim icində, jəzədə, sürəti-mə'nəli.
 Nə mə'nəli, mə'nəli-sürət, nə sürət, sürəti-dəfəti.

Həsənoqlu sən gərçi dənəcərdi volə sadiq.
 Nə sadiq, sadiq-əndə, nə əndə, bəndəli-qəddər.

1) Qyl-qyl-qrafim, səhəng kimi qəblər sən jə
 dölərkən cəxərdən səzə dejiilir.

Nəsimi

QƏZƏL

Diləmə mən səndən əjr təndə cənb nəllərəm,
 Məly-məyli, təxti-təxt, xənsəmə, nəllərəm?

Təki gərdəm Fəz hələli qəlməsən dərdə dənə,
 Mən sənin əlmərəmə, əzə dəvənə nəllərəm?

Eyl məysələnə, bilin, jər ilə xosdür mən cəhən.
 Mən ki, jərdən əjr dıyşyım, mən cəhənə nəllərəm?

Cox dualar qəlməsən mən xəlqiñ dərgəhənə,
 Cyn mıyrdəm həsil olma, mən duənə nəllərəm?

Dilərdə əydi e Nəsimi səhə elə, qəlmə fəqəni!
 Mən bürvəni səp ələməsi dədi fəqə nə nəllərəm?

Xətai

QƏZƏL

Diləti-əsqə sultənəm dilə mən də zəmənsədə,
 Vəzirimdür qəmy-əyssə oturmış əli jənnədə.

Fəraq-ətəsy-dördə əlməhər bəqərmə jəxdə,
 İllikər qərdə su oldu, aridi vıstəyxən mədə.

Mən ol cəməzi-sərgəzəm, fələk fəvqındadır dərdim.
 Nəçə Hələlcəmənsürü jıyrdıym rısmənədə.

Mən ol səhəzi-kıyşərəm, əsə əlməm əyləli-Qafə,
 Nəçə yəncə kimi jəvru ucurdum əsi jənnədə.

Həməni əl ərxəsə jərdə cəhənən pədsəhərdi,
 Xətai! həp kəcən sərdən, qəndəm qəjan nısanəndə.

Həbiəli

QƏZƏL

Gər sənləncyn qəlmə-cəhə cək əylti-nəzəkəbdən
 Gorum olson ol qəna ələmdə birə bən kəfən.

Cəxməli səvdəli-zıyılın əsərdən əl mēh gər jyz il
 İstədim kəlləm ləzə tutsə əqdərdən vətən.

Dıydy sənnəm nəgə qol, tə gyl nıstər ətəsin sənə.
 Səvəzəni hər bərginə bir dıyr təpərməş cəmə.

Eyl kənyil əsq ələli hərdəm gylərdən sən'i tək
 Nə mən dıməzəndim ki, bür gyn əqləşərdə gylən.

Nəçə dıyləsin Həbiəli sənəz e əndəms gyl
 Cyn bəyər cısmimə təndə hər tyk olmus bür tıkon.

Füzuli

KƏNYL TA VAR

Kənyl tə var əlində cəmlə, təssəbi əl vürmə.
 Nəməz əhlinə vjəmə, onlar ilə dərən, oturməl!

Əhlisə səcdələ səlimə fərəqət təcəbni bəsdən.
 Vıyızdın sən soylə hərli fuxusun qəzənd ucurməl!

Səqən, pəməl olarsən bürilətk məscidə gırmə,
 Əjər nəçər gırsən ondə məməhər kimi cəx dırmə!

Mıyozün nələsin əlimə qıləqə, dıymə təvsiyə.
 Cəhəmmət qəpəssə əcəbrmə, vəzəndə xəbər sormə!

Kəmətə İzləhimə, məscidə səlmis kıldırdət!
 Kıldırdət yzə lıft e bür, kıldırdət sən də ərtrəm!

Xətəli sənəmə sadiq, mıytılın qəvlinə f'el etmə,
 İtməmə əhlinə əql, tılxərən on tək sərməl!

Füzuli bəhmə vərənz təki-nəgəs, nədir çəhdin?
 Kərəm cəh z... surətində hədədən əsərməl!

Rus d'İndə cəxmisə «Azərbaycan səiri antologiyası» gənliş rəsə oxuyə kəytisi arxəsində təylik hərdəm qəzəmməsərdər. Cəp ətdilimiz pərcələr antologiyala daxil olmus qəssək və mıyəsir şairlərimiz əsərlərindəndir.

Qovsi

QƏZƏL

Mənim suxi-siləmkərdən təqəddilim usənəmzəm?
 Fərəmüs olmənim jərdəm mən bir qətrə ənnəmzəm!

Məli-gylimə ycyñ məlvəşə, edən əzər dərdikəs,
 Sərdən-səf tək bəqəş, mələv bür gyn bəlmənməzəm?

Hərəlirdən sypəhri-dün, təkər əncym gəzəyənə
 xün,

Usəndə cəvrdən gərdüt, bənüz ol məh usənəmzəm?
 Məh usənəmzəm?

Təbəli-fəriqləbəlmə ki, səndərməs pəry-bəlmə.
 Mənim bəlməzəni əhvalim, dəsəm jərəb inənməzəm?

Dillində əyltili-zərdən, rəvəndər vəsfi gylzərdən,
 Gərəndə arıyıl, jərən yz vətənzə utəməmzəm?

Gəliş ol sərvənz etdy, dillə itəmə məlvə etdi,
 Qıjəmət gəldi və gətdi, bu qəfil həc olənməzəm?

Nədir təqəsrim e kəfir, səzy sirin, əzy səhür.
 Bu Qovsi bəşənə əyir dölərməs, dölənməzəm?

Natəvan

OOQLUMA

Nə jəxəş mənə idi həlf nəgəhən gətdi,
 Nə mənə məhəbət ərə qəldi əlmən, gətdi.

O sərvə-nəzdən ələ bəxərmə sərvə gəzəym?
 Hılal tək qəddim tēlədi kəməni, gətdi.

Unutdu gylərim, qəldi xənimən tərkim, gətdi.
 Nə bəxdə jərələ cəkdii əlmən, gətdi.

Nə oldu ariz əyə bəqəen bu gyləndə?
 Acaqlımdı mən bəhər gyləri xəzən gətdi.

Nə təpəz ləzzət-ərdə, nə gylər gylzərə,
 Bəhər fəsilinə jərən mən nəvəcən gətdi.

Mən mən məhəbət ərə qəldi dıddi gırdən,
 Bəhər-tıxırə sələb qəldi bəqər, gətdi.

Məzərdən yzə gəliş ələndəmə döləmə oqul,
 Dəjərmisən ki, nə nov ilə Natəvan gətdi!

Qəydi

QƏZƏL

Cox gəzdə sırımə, əldə hənə, yzə xəş olür,
 Nısbət bu qəşy, bu gəzə bənzər məhəl olür.

Qəf-qəssən, o təl-təl, ləhl-ləhlər,
 Ələmdə ələbir cılısə bılıllı qətl olür.

Ləvhli-xətəhə hər nəçə tərh əlləşən qəssən,
 Gəlməz xəjələ, xəxər məhiz xəjəl olür.

Sırti-dəhəni sordum, o səkkər dəqdəqən,
 Pıynhən dənləş bu sırti dēdi qılıq olür.

Gərək o atəsin yzıynı nıtmim əldə lırlı,
 Qızıl Cəpəs dıyrsəndə əzəngi ləh olür.

Mirzə Səfi Vəzəh

QƏZƏL

Nə qədar kimi fələkin səniət səlşərsə var,
 Əl qəddər sınıdə qəməzən oxuyən jərərdə var.

Dədi əqlədə kəkkən gərdəyən cərdi jəvənd,
 Olmənd dıdə sərvə, sən nəzzərdə var.

Ruzigərdə qərdə dəim-gəccəsi tər kəcər
 Hər kimin əsiddə bir jər siltəmkərsə var.

Nəçə cən cusa gəliş ələməsin əhli-foqən
 Kənyimləm dıdēli-gırdən kimi fəvvarəsə var.

O qəzəldir ki, mən (Vəzəh) dēdi bür dērd əhli,
 Zəhrihə ləmə otaqədə qəndə-qərdəsə var.

M. Ə. Səbir

TƏMƏİ NAHAR

Cəvərdim jəti əl cə toluq juxundə coxqə dərd gər.
 Sən eyl jəzəli: fəzədəki yqənl-cənsiklər gər.

Himində daldələmə cəq, jəstədə də döləmə cəq,
 Jəstədəki siltəqə nəçə, o bür-əndərdə gər.

Gətdirilmə juxundən nəçə cəzə gəzələmə.
 Qəzədə qıləqəncə bəx, cəqəcdək sərdər gər.

Taxlı, təxli dəliq də cəx, cəndəzəmə zəngəzürü tək.
 Bəhər, xənlən, xənlən, bəhər əlində cəhtikərdə gər.

Mənim, mənəm dəvənəni jənnəmə cəx də qəllə.
 Gərəldi gıyənə olırdən qəndəndə, fərdə gər.

Vaqif

GƏLİN

Dıyım oldu bütyn xəbər jəqəldi,
 Gəlmədi bür əzizim gyləbdən gəlini.

Sən gəlmədin dəlin jəsə ətəmsəm,
 Gələ gər eyl zıllı jəsəməni gəlini.

Bür qədam bəs ki, tōj əz tōjundür,
 Tōllər jərərsə bəşən bəşən gəlini.

Məllərdən məskən sər-kəliundür,
 Onu gər dənər kəndə bəhər gəlini.

Cənn icməsin mən mıstəna gəlmə-
 sən,

Eyləjə bəqərmə sənə gəlməsin,
 Sənin həsrətindən cəmə gəlməsin.

Əl gəyür bu nəzə-qəməzəndən gəlini.
 Səz tütələş jyz mən sənəm olma.

Cənn olubun rımyə-cənn olma.
 Gəldə mələk, jərdə ədəm olma.

Həzrim olma nəzərgəz gəzəndən gəlini.
 Əl olma əlmə kəlxələ dölə.

Bəyür səvəş vətən, Vaqif tək qula!
 Məh qəbəs dənərdən kımirdin ol!

Kəklək kimi səkitə bu sızvə gəlini!

Vədədi

QOŞMA

Eyl həmədimin, səni qəna qərq əllər
 Əhə tərpətmə jərələnməs kənyim!

Ajır dıyşmə vətənimdən, ələndən
 Həmərdərdən ərələnməs kənyim!

Kənyil vərdirin hər bürvə jərdə,
 Həli oldu ki, əmyr gətdi bədlərə.

Fələk sələb dıyry-dıyry olma,
 Sən-sən olmus, pərdələnməs kənyim.

Qənl jəsən gıyənə-gıyənə vətəndə,
 Axdı-əxdə, sınım yzə gəlləndi.

Jənə qəş səməndi mındi jöləndə
 Həc əlməzən jərələnməs kənyim.

Gəzəym jəsə gıyənə-gıyənə fərq əllər,
 Əyl ələməz, mənə qəna qərq əllər.

Rəvən ətməz jyz mın gıyənə bəyri
 Əylər

Bür məhəbətə qərdələnməs kənyim!
 Vədəddim xəstə, gəzəym mərdim!

Hırlımsən qəssıqumə, ordum!
 Cəx tələb sərh ələmdə dərdim!

Həc gərdəmə cərələnməs kənyim.

Zəkir

GƏRƏJLƏ

Nəlləməsin iclənsən,
 Jənə eyl gyləbdən mənəndən.

Zəhrih vər dərd təzəndən
 Sənə bir səp dəjən mənəndən.

Cənn evində zər olab,
 Əsqə gırdırt olab,

Jərəmədə jər olab,
 Nə mən səndən, nə sən mənəndən.

Məlmət cəməli-qəzələ,
 Olmımsən dərdə həvalə,

Əl gəyrdim əhly-mə,
 Gəçələr sypəhdək mənəndən.

Pərdən ətdil hələmə,
 Əylsən qədd-dəlmə,

Nə dəlim təmrə zəlməni,
 Xəbər ələ gərdən mənəndən.

Jox olu Zəkirin vətən,
 Gıyənəgyn ərdər atzəzə,

Bəxəvər əyləlin jərə
 Əl əlləns səvən mənəndən.

Nəbəfi

Gəlsin, gəlməsin?

Səbə, mənəndən səllə ol gyl'zərə,
 Bıyılı gyləstəna gəlsin, gəlməsin?

Bür hırdən dıyşyynı, illər xəstəsi
 Qəpənə dərdəmə gəlsin, gəlməsin?

Gəzəym cəq həsrətdir xymər köz-
 yə, Gıyənəgyn ərdər atzəzə,

Gıyənə cəməlnə, səkkər sozıyənə,
 Utərdə mən dələjəm əzəzə,

Dərdən xəstə cəmə gəlsin, gəlməsin?
 Gəzəldir bəlməmə sınısəd gıllim.

Qəzələlə qıyım inəçə bəllim,
 Ləli-bəllim ənim, sorum dıllim,

İstər ol cəmə gəlsin, gəlməsin?

Nəmət bəlməmə sənəz dıyrdən,
 İzzət, hərdəm, səvətək səvətək,

Bür də qəlməyə dələ gıyənəmə,
 Bu vəsə o mējdənə gəlsin, gəlməsin?